
MEVDUAT ve KATILIM BANKALARININ FİNANSAL PERFORMANSLARININ KARŞILAŞTIRILMASI

Yücel AYRIÇAY * Mahmut YARDIMCIOĞLU ** Bircan DEMİR***

ÖZET

Bu çalışmada, 2006-2011 yılları arasında Türkiye’de bankacılık sektöründe faaliyet gösteren mevduat ve katılım bankalarının finansal performansları karşılaştırılmıştır. Araştırmada karlılık ve gelir-gider oranları, likidite oranları, risk ve sermaye yeterlilik oranları ve verimlilik oranları kullanılmıştır. Veriler, büyük oranda Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu’ndan derlenmiş, tablo ve grafikler yardımıyla yorumlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Mevduat ve katılım bankaları, oranlar

COMPARISION of FINANCIAL PERFORMANCES BETWEEN PARTICIPATION and DEPOSITORY BANKS

ABSTRACT

This study has compared financial performance between participation and depository banks operated in Turkey for period of 2006-2011. Profitability and revenues-expenses ratios, liquidity ratios, efficiency ratios, risk and capital adequacy ratios have been used in the research. Datas have been provided from Banking Ragulation and Supervision Agency and interpreted according to table datas and graphics.

Key Words: Participation and Depository Banks, ratios

* Doç. Dr., Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, İİBF., İşletme Bölümü.

**Doç. Dr., Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, İİBF., İşletme Bölümü.

***Öğr.Gör., Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi MYO., İşletme Bölümü.

1. GİRİŞ

İslami Bankacılık ya da Faizsiz Bankacılık olarak da adlandırılan Katılım Bankaları kar/zarar ve risk paylaşımı esaslarının hakim olduğu bankacılık türüdür. 1970'li yılların sonunda bütün dünyayı etkisi altına alan petrol fiyatlarının beklenmedik yükselişi ile petrol üreticisi Körfez ülkelerinde önemli miktarda sermaye birikimi oluşmasına sebep olmuştur. Körfez ülkelerinde biriken sermayenin dini ilkelere uygun bir şekilde değerlendirilmesi amacıyla, Dubai, Sudan, Bahreyn ve Mısır'da faizsiz bankacılık yapacak finansal kuruluşlar birbiri ardına faaliyete geçmiştir. Basta körfez sermayesi olmak üzere, faize karşı hassasiyeti olan kişilerin, tasarruflarını ekonomiye dâhil edebilmek ve yatırıma dönüştürmek amacıyla, hemen hemen tüm dünya ülkelerinde faizsiz bankacılık uygulamaları başlatılmıştır. Şu anda, 60'tan fazla ülkede faizsiz bankacılık uygulamaları kendini göstermektedir (Aras ve Öztürk, 2011 :168).

Türkiye'de 1983 yılında özel finans kurumları adı altında faaliyete başlayan katılım bankaları ile çeşitli nedenlerle ekonomiye kazandırılmayan fonların faizsiz bankacılık sistemi çerçevesinde kazanılması, faizden kaçınan yurtdışı yatırımların çekilmesinde aracılık yapması, bankacılık alanında çeşitlendirmeye gidilmesi amaçlanmıştır. Son yıllarda yaşanan küresel krizlerin etkisiyle dünya genelinde daha fazla dikkat çekerek olmuştur.

Katılım bankaları geleneksel bankacılık hizmetlerini büyük oranda verebilmektedir. Hizmet arzında çeşitliliğe yol açmakta, finansal derinlik açısından katkı sağlamaktadır. 2005 yılından itibaren 5411 Sayılı Bankacılık Kanunu kapsamına alınan katılım bankaları mevduat bankalarının alternatifi değil, tamamlayıcısı olarak görülmektedir.

Bu çalışmanın amacı, 2006-2011 yılları arasında Türkiye'de faaliyette bulunan mevduat ve katılım bankalarının finansal performanslarını 4 ayrı kategoriye ayrılmış 20 oran üzerinden değerlendirmeye tabi turmaktır.

2. LİTERATÜR TARAMASI

Orta Doğu ülkelerindeki bankacılık sistemlerinin performansı üzerine yapılan çalışmaların en önemlilerinden birisi Bashir'in (2000) araştırmasıdır. Bashir; 1993-1998 döneminde sekiz Orta Doğu ülkesindeki İslami Bankaların performanslarını karşılaştırmalı olarak incelemiştir. Bir dizi banka içi ve dışı faktörleri kullanarak yaptığı analizde, banka karlılığını ve etkinliğini ele almıştır. Makroekonomik çevre, banka piyasasının durumu ve vergi oranları kontrol altında tutularak; daha yüksek kaldıraç kullanımına dayanan bir fonlama ile daha fazla kredi verilmesinin bankaların karlılıklarını yükselttiği belirlenmiştir. Ayrıca, Orta Doğu banka piyasalarında faaliyet gösteren yabancı sermayeli bankaların ulusal bankalardan daha karlı oldukları görülmüştür. Bashir, vergilerle banka karlılığı arasında negatif bir ilişki olduğunu, makro ekonomik ayarlamalarla ve sermaye piyasalarında gözlenen ilerlemelerle karlılık arasındaki ilişkininse pozitif olduğunu ispatlamıştır (Tunay ve Silpar, 2006:7).

Sufian (2007), 2001-2004 döneminde Malezya içerisinde yerli ve yabancı bankaların İslami bankacılık işlemi arasındaki görece verimliliğine yeni kanıtlar sunmak için bir çalışma gerçekleştirmiştir. Parametrik Olmayan Veri Zarflama Analizi (VZA) yöntemiyle verimliliği üç farklı türleri arasında ayırım kullanılmıştır. Bunlar; Teknik, saf teknik ve ölçek etkinlikleridir. Çalışmada ayrıca İslami bankaların giriş-çıkış değişkenleri belirtmek için aracılık yaklaşımı kullanılmıştır. Sonuç olarak, yerli İslami bankalar yabancı İslami bankalardan daha marjinal daha etkin bulunmuştur (Moin,2008:19).

Moin (2008), yaptığı çalışmada Pakistan'da faaliyet gösteren İslami ve geleneksel bankaların karşılaştırmasını yapmış, 2003-2007 yılları arasında banka performanslarını kıyaslamak için 12 finansal oran kullanmıştır. Bu oranlar genel olarak dört gruba ayrılmaktadır: (a) karlılık oranları; (b) likidite oranları, (c) risk ve ödeme gücü oranları ve (d) etkinlik oranlarıdır. Çalışmada 2003-2007 yılları arasında 5 geleneksel bankanın

tek tek verileri alınmış ve ortalamaları alınarak bir İslami bankanın verileriyle kıyaslama yoluna gidilmiştir.

Ülkemizde katılım bankaları ve mevduat bankalarının karşılaştırıldığı bir çalışmada Özgür (2007) "Katılım Bankalarının finansal etkinliği ve mevduat bankaları ile rekabet edebilirliği" konusunu incelemiştir. Araştırma çalışmasında etkinlik ölçümü için "Veri Zarflama Analizi" yöntemi uygulanmaktadır. Veri zarflama analizi birçok girdi ve çıktının gözlemlendiği ve bu gözlenen girdi ve çıktıların tek bir toplam girdi ve çıktıya dönüştürülemeyeceği durumlarda verimliliği ölçmek için kullanılan bir yöntemdir. Analizde 28 karar verme biriminin 2001-2005 yılları arasındaki 3 girdi (mevduat toplamı - toplanan fonlar, personel giderleri, faiz giderleri - kar payı giderleri) ve 2 çıktı kalemi (kredi toplamı - kullanılan fonlar, faiz gelirleri - kar payı gelirleri) kullanılarak uygulama çalışması gerçekleştirilmiştir.

Coşkun (2008), "Katılım bankalarının bankacılık sektöründeki yeri ve önemi" konulu yüksek lisans tezinde; Türkiye'de, katılım bankalarının bankacılık sektörü içerisindeki büyüklüğü ile katılım bankacılığı ve katılım bankalarının kuruldukları dönemden itibaren hizmet çeşitliliği, rakamsal oranlar ve mudilere dağıtılan kâr payları gibi unsurlar açısından sergiledikleri performansın ticari bankalar ile karşılaştırması yapılarak katılım bankalarının bankacılık sektörü içerisinde başarılı olup olmadıkları ortaya konmaya çalışılmıştır. Ayrıca çalışmada, Türkiye'deki katılım bankalarının fon toplanan hesapların ve toplanan fonların işletilmesinin ticari bankalara göre farklılıklar arz ettiği, katılım bankalarının payının bankacılık sistemi içerisindeki %4'ler düzeyinde olduğu, kârlılık açısından ticari bankalara göre daha iyi durumda olan katılım bankalarının müşterilere sunulan hizmet ve ürün çeşitliliği ile likidite açılarından daha kötü durumda olduğu ortaya konulmuştur.

3. ARAŞTIRMANIN AMACI, VERİ ve YÖNTEMİ

Araştırmanın amacı, 2006-2011 yılları arasında Türkiye'de bankacılık sektöründe faaliyet gösteren mevduat ve katılım bankalarının finansal performanslarının oranlar yoluyla karşılaştırılmasıdır. Araştırmanın yapıldığı dönemde, Eylül 2012 itibariyle devlet bankası, özel banka, yabancı banka, yatırım bankası ve katılım bankası toplamı 48'dir. Bu bankaların içinde 31 adet mevduat bankası, 4 adet katılım bankası bulunmaktadır. Araştırmada, devlet ve özel banka ayrımı yerine işlevsel olarak mevduat bankaları ele alınmış, karşılaştırma içinse katılım bankaları seçilmiştir. Bu doğrultuda, mevduat ve katılım bankalarını karşılaştırmak üzere karlılık ve gelir gider oranları, likidite oranları, risk ve sermaye yeterlilik oranları ve verimlilik oranları kapsamında 20 farklı oran, sektör ortalamalarıyla birlikte kullanılmıştır. Veriler, büyük oranda Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu'ndan derlenmiş, tablo ve grafikler yardımıyla yorumlanmıştır. Aşağıda yer alan Tablo 1'de araştırmada kullanılan oranlar yer almaktadır.

Tablo 1: Araştırmada Kullanılan Oranlar

KARLILIK ve GELİR GİDER ORANLARI	LİKİDİTE ORANLARI
Net kar (zarar) / Ortalama toplam aktifler	Likidite yeterlilik oranı
Net kar (zarar) / Ortalama özkaynaklar	Toplam krediler / Toplam aktifler
Toplam faiz gelirleri / Faiz getirili aktiflerin ortalaması	Toplam mevduat / Toplam Aktifler
Net faiz geliri (gideri) / Ortalama toplam aktifler	VERİMLİLİK ORANLARI
Toplam faiz giderleri / Faiz maliyetli pasiflerin ortalaması	Ortalama toplam aktifler / Ortalama toplam personel sayısı
Ücret, komisyon, bankacılık hizmet gelirleri / Ortalama toplam aktifler	Toplam mevduat / Ortalama toplam personel sayısı
Ücret, komisyon, bankacılık hizmet gelirleri / Toplam gelirler	Vergi öncesi kar (zarar) / Ortalama toplam personel sayısı
Faiz dışı gelirler / Faiz dışı giderler	Toplam mevduat / Toplam şube sayısı
RİSK ve SERMAYE YETERLİLİK ORANLARI	Krediler / Toplam şube sayısı
Toplam yabancı kaynaklar / Toplam özkaynaklar	
Toplam yabancı kaynaklar / Toplam varlıklar	
Özkaynaklar / Risk ağırlıklı kalemler toplamı	
Vadesiz mevduat / Toplam mevduat	

4 ANALİZ ve BULGULAR

Aşağıda, 2006-2011 dönemde hesaplanan oranlar mevduat bankaları, katılım bankaları ve sektör ortalamalarıyla birlikte tablo ve grafikler halinde verilmektedir.

4.1. Karlılık ve Gider Oranları

2006-2011 dönemi için katılım bankaları ile mevduat bankalarının karlılık ve gelir-gider oranları sektör ortalamaları ile karşılaştırmalı bir biçimde aşağıda verilmektedir

4.1.1. Net kar (zarar) / Ortalama Toplam Aktifler Oranı

Bu oran, bankaların toplam aktifleri (yatırımları) başına düzen kar (zarar) hakkında bilgi vermektedir. Aşağıda yer alan Tablo 2'de 2006-2011 dönemi için elde edilen değerler ve sektör ortalamaları verilmiştir.

Tablo 2: Net kar (zarar) / Ortalama Toplam Aktifler

	Dönem Net Kârı (Zararı) / Ortalama Toplam Aktifler (%)		
	Sektör Ortalaması	Mevduat Bankaları	Katılım Bankaları
2006	2,6	2,49	3,31
2007	2,78	2,69	3,14
2008	2,05	1,94	2,84
2009	2,63	2,59	2,35
2010	2,46	2,46	2,02
2011	1,74	1,73	1,62

Kaynak: Türk Bankacılık Sektörü İnteraktif Aylık Bülteni Aracılığıyla Tarafımızca Oluşturulmuştur

Türk bankacılık sektörünün aktif karlılık oranında da 2008 yılında bir önceki yıla göre yaklaşık % 27'lük bir düşüş yaşanmıştır. 2006 ve 2007 yıllarında sırasıyla % 2,6 ve % 2,78'lik aktif karlılık oranları kaydeden bankacılık sektörü, 2008 yılında % 2,05'lik aktif karlılık oranına sahip olmuştur. Söz konusu yıl içerisinde, mevduat bankaları % 1,94 ve katılım bankaları da % 2,84'lük aktif karlılık oranlarına ulaşmıştır. Katılım bankaları %3,31 olan aktif karlılığı 2011 yılına gelindiğinde % 1,62'ye gerilemiştir; düşüş süreklilik göstermektedir. Mevduat bankalarındaki gerileme hem daha yavaş hem de zaman zaman dalgalı bir seyir izlemektedir. 2008-2011 yılları arasında mevduat bankalarının toplam yatırımlar üzerinden sağladıkları karlılık oranları görece katılım bankalarından yüksektir. 2006 ve 2007 yılları arasındaysa katılım bankalarının toplam yatırım karlılığının mevduat bankalarından daha fazla olduğu görülmektedir. Söz konusu dönemde küresel krizin bankacılık sisteminin karlılıkları üzerindeki olumsuz etkisine katılım bankaları daha fazla maruz kalmışlardır. Mevduat bankalarının bankacılık sistemi içindeki ağırlıkları nedeniyle sektör ortalamasına yakın değerler izlediği söylenebilir.

4.1.2. Dönem Net Kârı (Zararı) / Ortalama Özkaynaklar Oranı

Aşağıda yer alan Tablo 3'de 2006-2011 dönemi için elde edilen değerler ve sektör ortalamaları verilmiştir.

Tablo 3: Dönem Net Kârı (Zararı) / Ortalama Özkaynaklar

	Dönem Net Kârı (Zararı) / Ortalama Özkaynaklar (%)		
	Sektör Ortalaması	Mevduat Bankaları	Katılım Bankaları
2006	21,01	22,24	30,76
2007	24,77	26,63	30,72
2008	18,74	19,86	24,12
2009	22,92	25,24	18,99
2010	20,12	22,17	16,86
2011	15,48	16,76	14,84

Kaynak: Türk Bankacılık Sektörü İnteraktif Aylık Bülteni Aracılığıyla Tarafımızca Oluşturulmuştur

Tablo 3'den görüldüğü üzere, bankacılık sektörünün özkaynak karlılığı, 2006-2011 döneminde dalgalı bir seyir izlemiştir. 2006 yılında % 21,01 olan özkaynak karlılığı, 2011 yılında % 15,48'e gerilemiş, 2006-2007 yıllarında önemli bir artış göstermiş, ancak küresel piyasalarda yaşanan gelişmeler nedeniyle 2008 sonunda düşüş kaydederek % 18,74'e gerilemiştir. Katılım bankalarında 2008 yılına kadar daha yüksek olan özkaynak karlılığı, krizin etkisiyle 2008 yılından itibaren mevduat bankalarının altında seyretmeye başlamış ve 2011 yılında, katılım bankaları % 14,84'lik özkaynak karlılık oranı ile en düşük oranı gerçekleştirmiştir.

4.1.3. Toplam Faiz Gelirleri / Faiz Getirili Aktifler Ortalaması Oranı

Aşağıda yer alan Tablo 4’de 2006-2011 dönemi için elde edilen değerler ve sektör ortalamaları verilmiştir.

Tablo 4: Toplam Faiz Gelirleri / Faiz Getirili Aktifler Ortalaması

	Toplam Faiz Gelirleri / Faiz Getirili Aktifler Ortalaması (%)		
	Sektör Ortalaması	Mevduat Bankaları	Katılım Bankaları
2006	13,72	13,83	13
2007	14,04	14,23	12,94
2008	13,84	14,01	13,19
2009	11,75	11,87	12,24
2010	9,11	9,22	9,21
2011	8,2	8,29	8,37

Kaynak: Türk Bankacılık Sektörü İnteraktif Aylık Bülteni Aracılığıyla Tarafımızca Oluşturulmuştur

Mevduat bankalarında toplam faiz gelirlerinin faiz getirili aktiflere oranı 2006’dan 2007 yılına artmış olmasına karşın katılım bankalarında hafif de olsa bir düşüşün yaşandığı görülmektedir. 2007 yılından itibaren her iki banka türünde bir düşüş trendi gözlemlenmektedir. Bunun tek istisnası 2008 yılında katılım bankalarında olmuştur. 2007 yılında %12,94 olan toplam kar payı getirilerinin kar payı getirili aktiflere oranı 2008 yılında %13,19 olarak gerçekleşmiştir. Bu istisna bir tarafa bırakılacak olursa 2007 yılından itibaren gerek bankacılık sektörü ortalamasında, gerekse mevduat ve katılım bankalarında bir düşüş trendinin yaşandığı söylenebilir. 2006-2008 yılları arasında mevduat bankalarının küçük de olsa nispi oransal üstünlüğü 2009 yılından sonra yine küçük bir nispi farkla katılım bankalarına geçmiştir.

4.1.4. Toplam Faiz Giderleri / Faiz Maliyetli Pasifler Ortalaması Oranı

Aşağıda yer alan Tablo 4’de karlılık oranı olarak alınan dördüncü oran Toplam Faiz Giderleri / Faiz Maliyetli Pasifler Ortalaması oranı 2006-2011 dönemi için sektör ortalaması, katılım ve mevduat bankaları olarak gösterilmiştir.

Tablo 5: Toplam Faiz Giderleri / Faiz Maliyetli Pasifler Ortalaması

	Toplam Faiz Giderleri / Faiz Maliyetli Pasifler Ortalaması (%)		
	Sektör Ortalaması	Mevduat Bankaları	Katılım Bankaları
2006	11,05	11,18	9,98
2007	11,52	11,68	9,82
2008	11,29	11,46	10,11
2009	7,68	7,73	8,9
2010	5,93	5,99	6,57
2011	5,8	5,89	5,73

Kaynak: Türk Bankacılık Sektörü İnteraktif Aylık Bülteni Aracılığıyla Tarafımızca Oluşturulmuştur

2006-2011 yılları arasında toplam faiz giderlerinin, Faiz maliyetli pasifler ortalamasına oranı yıllar itibariyle hem mevduat bankalarında hem de katılım bankalarında düşüş eğiliminde olduğu görülmektedir. Katılım bankalarında faiz söz konusu olmadığından bu oran, toplam kar payı giderlerinin kar payı maliyetli pasiflere oranı şeklinde değerlendirilmelidir. Mevduat bankalarının %11,18 olan oranı 2011 e gelindiğinde %5,89 a düşmüştür. Katılım bankalarında ise 2006 da %9.98 olan oran %5,73 e gerilemiştir.

4.1.5. Net Faiz Geliri (Gideri) / Ortalama Toplam Aktifler Oranı

Aşağıda yer alan Tablo 5’de karlılık oranı olarak alınan net faiz geliri (gideri) / ortalama toplam aktifler” oranına ait yüzdeler görülmektedir. Net faiz marjı olarak da adlandırılan oran toplam faiz gelirlerinden toplam faiz giderlerinin çıkarılmasıyla bulunan net faiz gelirlerinin toplam aktiflere bölünmesiyle hesaplanmaktadır. Tablo 6’de 2006-2011 dönemi için elde edilen değerler ve sektör ortalamaları verilmiştir.

Tablo 6: Net Faiz Geliri (Gideri) / Ortalama Toplam Aktifler

	Net Faiz Geliri (Gideri) / Ortalama Toplam Aktifler (%)		
	Sektör Ortalaması	Mevduat Bankaları	Katılım Bankaları
2006	4,85	4,76	5,54
2007	4,88	4,8	5,41
2008	4,72	4,61	5,41
2009	5,44	5,43	5,17
2010	4,3	4,3	4,01
2011	3,46	3,43	3,68

Kaynak: Türk Bankacılık Sektörü İnteraktif Aylık Bülteni Aracılığıyla Tarafımızca Oluşturulmuştur

Yukarıdaki tablo incelendiğinde, varlık kullanım oranının 2006-2011 yılları arasında sektör ortalamasında % 4,85’ten % 3,46’ya gerilemiş olduğu görülmektedir. Ancak 2009 yılında sektör ortalaması ve mevduat bankaları %5,43’e yükselmiş devamında düşüşünü sürdürmüştür. Mevduat bankalarındaki dalgalı seyre karşın katılım bankalarında sürekli bir düşüş görülmektedir. Katılım bankalarının net kar payı gelirinin ortalama toplam aktiflere oranı 2006 yılında %5,54’ten 2011 yılında %3,68’e gerilemiştir.

4.1.6. Ücret, Komisyon ve Bankacılık Hizmetleri Gelirleri / Ortalama Toplam Aktifler Oranı

Çalışmada karlılık oranı olarak alınan altıncı oran “Ücret, Komisyon ve Bankacılık Hizmetleri Gelirleri / Ortalama Toplam Aktifler” oranı aşağıda yer alan Tablo 7’de 2006-2011 dönemi için elde edilen değerler ve sektör ortalamaları çerçevesinde sıralanmıştır.

Tablo 7: Ücret, Komisyon ve Bankacılık Hizmetleri Gelirleri / Ortalama Toplam Aktifler

	Ücret, Komisyon ve Bankacılık Hizmetleri Gelirleri / Ortalama Toplam Aktifler (%)		
	Sektör Ortalaması	Mevduat Bankaları	Katılım Bankaları
2006	1,9	1,91	3,31
2007	1,94	1,93	3,47
2008	1,91	1,9	3,46
2009	1,8	1,8	2,88
2010	1,6	1,6	2,31
2011	1,5	1,5	2,06

Kaynak: Türk Bankacılık Sektörü İnteraktif Aylık Bülteni Aracılığıyla Tarafımızca Oluşturulmuştur

Tablo 7’de yer alan 2006-2011 yılları arasındaki ücret, komisyon ve bankacılık hizmetleri gelirleri / ortalama toplam aktifler oranına bakıldığında katılım bankalarının 2006 yılında %3.31 olan oran 2007 ve 2008 de %3.47 ye kadar yükselmiş ve 2011 e geldiğinde 2,06 ya kadar gerilemiştir. Mevduat bankalarının durumuna bakılırsa 2006 yılında %1,91 olan oran 2011 yılında %1,5 e gerilemiştir. Katılım bankalarında, ele alınan dönem itibarıyla, ücret komisyon ve bankacılık hizmetleri gelirlerinin mevduat

bankalarından ve sektör ortalamasından yüksek olduğu gözlemlenmektedir. Bu durum, katılım bankacılığı sektöründeki daha düşük rekabet düzeyinin bir sonucu olabileceği gibi, gelir çeşitlendirmesi bakımından daha az alternatiflere sahip olmalarından da kaynaklanabilir.

4.1.7. Ücret, Komisyon ve Bankacılık Hizmetleri Gelirleri / Toplam Gelirler Oranı

Aşağıda yer alan Tablo 8’de çalışmada seçilen karlılık oranlarından “Ücret, Komisyon ve Bankacılık Hizmetleri Gelirleri / Toplam Gelirler” oranına ait değerler 2006-2011 dönemi için gösterilmiştir.

Tablo 8: Ücret, Komisyon ve Bankacılık Hizmetleri Gelirleri / Toplam Gelirler

	Ücret, Komisyon ve Bankacılık Hizmetleri Gelirleri / Toplam Gelirler (%)		
	Sektör Ortalaması	Mevduat Bankaları	Katılım Bankaları
2006	11,57	11,61	16,87
2007	11,5	11,37	20,28
2008	11,64	11,49	19,6
2009	12,71	12,62	17,62
2010	13,8	13,67	18,56
2011	14,48	14,33	18,99

Kaynak: Türk Bankacılık Sektörü İnteraktif Aylık Bülteni Aracılığıyla Tarafımızca Oluşturulmuştur

2006-2011 yılları arasında; Ücret, Komisyon ve Bankacılık Hizmetleri Gelirleri / Toplam Gelirler (%) oranında hem mevduat hem de katılım bankalarında artış olduğu görülmektedir. Katılım bankalarında 2006 yılında %16,87 olan oran 2007 de %20,28 e yükselmiş 2009 da %17,62 ye kadar gerilemiş ancak 2010 ve 2011 de %18,89 a yükselmiştir. Mevduat bankalarına bakıldığında ise 2006 yılında %11,61 olan oranın 2011 yılında %14,33 e yükseldiği görülmektedir. Oranın gösterdiği bir diğer sonuç da toplam gelirler içinde ücret, komisyon ve bankacılık hizmetlerine ait gelirlerin katılım bankalarında mevduat bankalarına ve sektör ortalamalarına göre daha yüksek olduğudur.

4.1.8. Faiz Dışı Gelirler / Faiz Dışı Giderler Oranı

Çalışmada kullanılan son karlılık oranı faiz dışı gelirlerin faiz dışı giderleri karşılama oranıdır. Tabiiyatıyla bu oran katılım bankalarında kar payı dışındaki gelirlerin kar payı dışındaki giderlere oranı şeklinde anlaşılmalıdır. Aşağıda yer alan Tablo 9’de 2006-2011 dönemi için elde edilen değerler ve sektör ortalamaları verilmiştir.

Tablo 9: Faiz Dışı Gelirler / Faiz Dışı Giderler

	Faiz Dışı Gelirler / Faiz Dışı Giderler (%)		
	Sektör Ortalaması	Mevduat Bankaları	Katılım Bankaları
2006	94,72	93,9	122,7
2007	94,16	94,24	91,97
2008	95,26	95,33	95,51
2009	94,2	94,33	91,78
2010	96,17	96,3	94,04
2011	97,72	97,84	95,76

Kaynak: Türk Bankacılık Sektörü İnteraktif Aylık Bülteni Aracılığıyla Tarafımızca Oluşturulmuştur

Faiz Dışı Gelirler / Faiz Dışı Giderlere oranı incelendiğinde; katılım bankalarının 2006 yılında %122,7 olan oranın 2011 yılında %99,76 ya gerilediği, mevduat bankalarında ise %93,9 olan oranın 2011 yılında %97,84 e yükseldiği görülmektedir.

4.2. Likidite Oranları

Aşağıda seçili oranlar vasıtasıyla 2006-2011 dönemi için sektör ortalamaları, katılım bankaları ve mevduat bankalarının likidite oranları karşılaştırmalı olarak verilmektedir.

4.2.1. Likidite Yeterlilik Oranı

Likidite yeterlilik oranı kısaca vade dilimleri itibarıyla Türk parası ve yabancı para cinsinden varlıkların, Türk parası ve yabancı para cinsinden yükümlülüklerle oranı olarak tanımlanabilir. Düzenleyici ve denetleyici otorite likidite yeterlilik oranının içeriğine sınırlandırmalar getirerek bankacılık sisteminin sağlamlığını gözetlemektedir. Aşağıda yer alan Tablo 10'da 2006-2011 dönemi için elde edilen değerler ve sektör ortalamaları verilmiştir.

Tablo 10: Likidite Yeterlilik Oranı

	Likidite Yeterlilik Oranı		
	Sektör Ortalaması	Mevduat Bankaları	Katılım Bankaları
2007	155,05	153,01	200,84
2008	146,62	144,17	175,64
2009	149,70	147,32	179,19
2010	138,28	135,36	169,02
2011	121,24	118,77	155,63

Kaynak: Türk Bankacılık Sektörü İnteraktif Aylık Bülteni Aracılığıyla Tarafımızca Oluşturulmuştur

Likidite yeterlilik oranının katılım ve mevduat bankalarında düşüş eğiliminde olduğu görülmektedir. Mevduat bankalarında 2006 yılında 153,01 olan oran 118,77 ye düşmüş ve katılım bankalarında 2006 yılında 200,84 olan oran yine düşüşü sürdürerek 155,63 e gerilemiştir. Buna karşın likidite yeterliliği açısından katılım bankaları mevduat bankalarına göre daha iyi bir düzeydedir. Katılım bankalarında görülen bu yüksek oran, bankacılık sektörünün likidite risklerinin azaltılmasına katkı sağlamaktadır.

4.2.2. Toplam Krediler / Toplam Aktifler Oranı

Likidite oranları içerisinde ele alınan diğer oran "Toplam Krediler/Toplam Aktifler" oranıdır. Toplam Krediler/Toplam Aktifler: Geleneksel yaklaşıma göre bankalar, fon arz edenler ve fon talep edenler arasında aracı görevindedir. Genel anlamda, mevduatlar krediye dönüştürüldüğü sürece net faiz marjı ve karlılık daha da yükselecektir. Ne var ki, bir banka toplam kredi/ toplam aktif oranını arttırırken daha çok risk alıyorsa, bu bankanın karlarının düşmesi beklenebilir. Dolayısıyla, bu oran değerlendirilirken sermaye yeterlilik oranı ve likidite yeterlilik oranlarıyla birlikte ele alınmalıdır. Aşağıda yer alan Tablo 111'da 2006-2011 dönemi için elde edilen değerler ve sektör ortalamaları verilmiştir.

Tablo 11: Toplam Krediler / Toplam Aktifler

	Toplam Krediler / Toplam Aktifler		
	Sektör Ortalaması	Mevduat Bankaları	Katılım Bankaları
2006	0,43	0,43	0,68
2007	0,49	0,48	0,72
2008	0,50	0,49	0,68
2009	0,47	0,46	0,70
2010	0,52	0,51	0,71
2011	0,56	0,55	0,69

Kaynak: Türk Bankacılık Sektörü İnteraktif Aylık Bülteni Aracılığıyla Tarafımızca Oluşturulmuştur

Mevduat bankalarının 2006 yılında 0,43 olan oranı 2011 yılında 0,55 e yükselmiştir. Katılım bankalarında ise bu oranın daha da yüksek olduğu görülmektedir. 0,68 olan oran 2007 de 0.72 ye yükselmiş ancak 2011 yılında 0,69 seviyesinde gerçekleşmiştir. Katılım bankalarında toplam aktifler içinde toplam kredilerin daha fazla yer tutması finans sektörünün fonlama fonksiyonu bakımından daha iyi durumda olduğunun göstergelerinden biridir.

4.2.3. Toplam Mevduat / Toplam Aktifler Oranı

Mevduatlar bankaların temel fon kaynaklarından biridir. Bankalar, esas itibariyle topladıkları mevduatları kredilere dönüştürerek aracılık hizmeti sunmaktadırlar. Bu açıdan bakıldığında aktif karlılığının belirleyicilerinden biri de toplam mevduatın toplam aktiflere oranıdır. Bu çalışmada ele alınan diğer bir likidite oranı toplam mevduatların toplam aktiflere oranıdır. Diğer koşullar sabit kalmak kaydıyla bankaların mevduat düzeylerinin yüksek olması aracılık faaliyetinin fon arz edenler yönünden daha fonksiyonel olduğunun işareti olabilir. Aşağıda yer alan Tablo 12’de 2006-2011 dönemi için elde edilen değerler ve sektör ortalamaları verilmiştir.

Tablo 12: Toplam Mevduat / Toplam Aktifler

	Toplam Mevduat / Toplam Aktifler		
	Sektör Ortalaması	Mevduat Bankaları	Katılım Bankaları
2006	0,62	0,63	0,81
2007	0,61	0,63	0,76
2008	0,62	0,64	0,74
2009	0,62	0,63	0,79
2010	0,61	0,63	0,76
2011	0,57	0,59	0,70

Kaynak: Türk Bankacılık Sektörü İnteraktif Aylık Bülteni Aracılığıyla Tarafımızca Oluşturulmuştur

Her iki banka grubunda da 2006-2011 yılları arasında Toplam Mevduat/Toplam Aktif oranında azalma olduğu görülmektedir. Ancak katılım bankalarının 2006 da 0,81 olan oran 2011 yılında 0,70 e gerileyerek mevduat bankalarına göre daha fazla gerileme görülmektedir. Genel olarak, katılım bankalarının mevduat toplama işlevinde daha başarılı olduğu söylenebilir.

4.3. RİSK ve SERMAYE YETERLİLİK ORANLARI

2006-2011 dönemi için katılım bankaları ile mevduat bankalarının risk ve sermaye yeterlilik oranları sektör ortalamaları ile karşılaştırmalı bir biçimde aşağıda verilmektedir

4.3.1. Yabancı Kaynaklar / Toplam Özkaynaklar Oranı

Aşağıda yer alan Tablo 13'de yabancı kaynakların özkaynaklara oranı 2006-2011 dönemi için elde edilen değerler ve sektör ortalamalarıyla verilmiştir.

Tablo 13: Yabancı Kaynaklar / Toplam Özkaynaklar

	Yabancı Kaynaklar / Toplam Özkaynaklar (%)		
	Sektör Ortalaması	Mevduat Bankaları	Katılım Bankaları
2006	723,61	815,86	771,74
2007	681,27	758,82	712,09
2008	732,29	831,61	581,17
2009	637,05	707,34	650,11
2010	635,29	696,63	682,94
2011	728,02	795,32	792,79

Kaynak: Türk Bankacılık Sektörü İnteraktif Aylık Bülteni Aracılığıyla Tarafımızca Oluşturulmuştur

Yabancı kaynaklar/ Toplam Özkaynaklara oranı mevduat bankalarında 2006 yılında %815,86 iken 2008 yılında %831,61 e yükselmiş 2010 da %696,63 e gerilemiş ancak 2011 yılında tekrar %795,32 ye yükselmiştir. Katılım bankalarında ise 2006-2008 yılları arasında %771,74'den %581,17'e kadar gerilemiş ancak 2011 yılında %792,79'a yükselerek 2006'dan daha yukarıya çıkmıştır. Bir başka deyişle oran her iki bankacılık türünde yıllar itibariyle dalgalı bir seyir izlemektedir. İncelenen dönemde katılım bankalarının yabancı kaynaklara nazaran sahip oldukları özkaynak düzeyi mevduat bankalarına göre daha fazladır. Bu oran çerçevesinde katılım bankalarının daha az riskli oldukları söylenebilir.

4.3.2. Toplam Yabancı Kaynaklar/Toplam Varlıklar Oranı

Aşağıda yer alan Tablo 14'de 2006-2011 dönemi içinde toplam varlıkların yüzde kaçının yabancı kaynaklar tarafından finanse edildiği gösterilmiştir.

Tablo 14: Toplam Yabancı Kaynaklar/Toplam Varlıklar

	Toplam Yabancı Kaynaklar/Toplam Varlıklar		
	Sektör Ortalaması	Mevduat Bankaları	Katılım Bankaları
2006	0,88	0,89	0,88
2007	0,86	0,88	0,87
2008	0,88	0,89	0,85
2009	0,86	0,87	0,86
2010	0,86	0,87	0,87
2011	0,88	0,89	0,88

Kaynak: Türk Bankacılık Sektörü İnteraktif Aylık Bülteni Aracılığıyla Tarafımızca Oluşturulmuştur

Tablo 14'de yer alan toplam yabancı kaynaklar/toplam varlıklar oranı 2006-2011 yılları arasında gerek mevduat bankalarında gerekse katılım bankalarında anlamlı bir değişimin olmadığını göstermektedir. Oran katılım bankalarında %85 ile %88 bandında, mevduat bankalarında %87 ile %89 bandı arasında değişim göstermektedir.

4.3.3. Özkaynak / Risk Ağırlıklı Kalemler Toplamı Oranı

Risk ağırlıklı varlıklar, kamu otoritesinin çeşitli oranlardaki risk ağırlıklarına göre tasnif edilerek gruplandırılmış banka aktif değerleri ile gayrinakdi kredi ve yükümlülüklerden oluşur. Aşağıda yer alan Tablo 15'de 2006-2011 dönemi için elde edilen değerler ve sektör ortalamaları verilmiştir.

Tablo 15: Özkaynak / Risk Ağırlıklı Kalemler Toplamı

	Özkaynak / Risk Ağırlıklı Kalemler Toplamı		
	Sektör Ortalaması	Mevduat Bankaları	Katılım Bankaları
2006	22,18	20,2	16,51
2007	18,94	17,37	16,13
2008	17,99	16,55	15,21
2009	20,62	19,28	15,27
2010	18,97	17,74	15,07
2011	16,55	15,51	14,04

Kaynak: Türk Bankacılık Sektörü İnteraktif Aylık Bülteni Aracılığıyla Tarafımızca Oluşturulmuştur

Mevzuatımıza göre, özkaynakların risk ağırlıklı varlıklara oranı asgari 8 olarak belirlenmiştir. Bu açıdan ele alınan dönem içinde ilgili bankaların iyi bir performans sergilediklerini söylemek yanlış olmayacaktır. Ancak, mevduat bankalarında oran 2006 yılında 20,2'den 2011'de 15,51'e gerilemiştir. Benzer bir gerilemenin katılım bankalarında da yaşandığı görülmektedir. Ayrıca, özkaynakların risk ağırlıklı varlıklara oranının katılım bankalarında mevduat bankalarına göre nispeten daha düşük olduğu anlaşılmaktadır. Bunun temel nedenlerinden birinin, katılım bankalarının sabit getirili varlıklara yatırım yapamıyor olmasından kaynaklandığını söylenebilir.

4.3.4. Vadesiz Mevduat / Toplam Mevduat Oranı

Toplam mevduatlar içinde vadesizlerin oranı arttıkça banka daha riskli hale gelmektedir. Tablo 16'de oranın 2006-2011 dönemi için elde edilen değerleri ve sektör ortalamaları verilmiştir.

Tablo 16: Vadesiz Mevduat / Toplam Mevduat

	Vadesiz Mevduat / Toplam Mevduat (%)		
	Sektör Ortalaması	Mevduat Bankaları	Katılım Bankaları
2006	723,61	815,86	771,74
2007	681,27	758,82	712,09
2008	732,29	831,61	581,17
2009	637,05	707,34	650,11
2010	635,29	696,63	682,94
2011	728,02	795,32	792,79

Kaynak: Türk Bankacılık Sektörü İnteraktif Aylık Bülteni Aracılığıyla Tarafımızca Oluşturulmuştur

Mevduatlar, bankaların önemli fon kaynaklarından birisidir. Mevduat bankalarında, vadesiz mevduatların toplam mevduatlar içerisindeki payına bakıldığında 2009 ve 2010 döneminde bir azalma olduğu ancak 2011 yılında tekrar toparlanarak 2006 yılındaki seviyelere geldiği söylenebilir. Vadesiz mevduat niteliği itibarıyla akışkan ve faizsiz olduğu için maliyeti düşük fon kaynaklarındandır. Bu nedenle bankalar kısa vadeli operasyonları bakımından bu tür mevduatların artmasını isterler. Ancak, özellikle faiz oranlarının yükselme eğiliminde olduğu dönemlerde maliyetli olan vadeli mevduatların artış göstermeleri normal karşılanabilir. 2009-2010 dönemindeki vadesiz mevduat miktarındaki azalmayı bu şekilde yorumlamak mümkündür. Ancak, katılım bankalarında vadesiz mevduatların toplam mevduat içerisindeki payının seyri biraz farklılık göstermektedir. 2008 yılında sektör ortalamasının altında 581,1'lere kadar gerileyen oranın 2011 yılında %792,79 ile 2006 yılındaki seviyenin de üzerinde gerçekleştiği görülmektedir. Yine de ele alınan dönemde, 2008 yılı hariç tüm yıllarda vadesiz mevduat oranı katılım bankalarında sektör ortalamasının üzerinde gerçekleşmiştir.

4.4. VERİMLİLİK ORANLARI

Bankacılık içinde bulunduğu sektör açısından verimlilik kriteri, üretimden ziyade hizmetin kalitesi, toplanan mevduat ve diğer kaynakların verimli kullanılması ve olası riskler karşısında alınacak önlemler ve yenilikleri yakından takip ederek müşteri memnuniyetine yönelik çalışmalarda bulunmakla ölçülür. Bankacılıkta verimliliği etkileyen faktörlerin başında, yönetim ve personel kalitesi, kaynakların kullanımı, risk yönetimi, likidite ve yeni teknolojilerin kullanımı olarak sıralanabilir (Karadaş, 2006: 30).

Aşağıda 2006–2011 dönemi için katılım bankaları ile mevduat bankalarının verimlilik oranları sektör ortalamaları ile karşılaştırmalı bir biçimde verilmektedir

4.4.1. Ortalama Toplam Aktifler / Ortalama Toplam Personel Sayısı Oranı

Verimlilik oranı olarak anılan ilk oran “Ortalama Toplam Aktifler / Ortalama Toplam Personel Sayısı” oranıdır. Aşağıda yer alan Tablo 17’de 2006–2011 dönemi için elde edilen değerler ve sektör ortalamaları verilmiştir.

Tablo 17: Ortalama Toplam Aktifler / Ortalama Toplam Personel Sayısı

	Ortalama Toplam Aktifler / Ortalama Toplam Personel Sayısı (Bin TL)		
	Sektör Ortalaması	Mevduat Bankaları	Katılım Bankaları
2006	3069,51	3141,95	1858,61
2007	3360,66	3441,15	2041,61
2008	3698,97	3789,1	2205,54
2009	4217,78	4307,58	2652,19
2010	4778,7	4886,2	3059,95
2011	5868,22	5998,98	3753,76

Kaynak: Türk Bankacılık Sektörü İnteraktif Aylık Bülteni Aracılığıyla Tarafımızca Oluşturulmuştur

Tablodan da görüleceği üzere, hem katılım bankaları hem de mevduat bankalarının 2006-2011 yılları arasında sürekli şekilde artan oranlı seyir izledikleri görülmektedir. Mevduat bankalarının 2006 yılındaki 3.141.000 TL olan oranı 2011 yılında 5.868.000TL ye yükselmiştir. Ancak katılım bankalarının oranları bütün dönemlerde sektör ortalamalarının altında kalmıştır.

4.4.2. Toplam Mevduat / Ortalama Toplam Personel Sayısı Oranı

Verimlilik oranı olarak anılan diğer oran “Toplam Mevduat / Ortalama Toplam Personel Sayısı” oranıdır. Aşağıda yer alan Tablo 18’de 2006-2011 dönemi için elde edilen değerler ve sektör ortalamaları verilmiştir.

Tablo 18: Toplam Mevduat / Ortalama Toplam Personel Sayısı

	Toplam Mevduat / Ortalama Toplam Personel Sayısı (Bin TL)		
	Sektör Ortalaması	Mevduat Bankaları	Katılım Bankaları
2006	2157,7	2262,8	1752,6
2007	2246,68	2354,56	1800,92
2008	2563,72	2694,98	1843,15
2009	2824,31	2945,97	2362,38
2010	3276,17	3421,48	2691,08
2011	3588,08	3740,98	2971,69

Kaynak: Türk Bankacılık Sektörü İnteraktif Aylık Bülteni Aracılığıyla Tarafımızca Oluşturulmuştur

Toplam Mevduat / Ortalama Toplam Personel Sayısı oranı incelendiğinde her iki banka grubunda da 2006-2011 yılları arasında sürekli artış olduğu görülmektedir. Katılım bankalarının 2006 yılında 1.752.000 TL olan oran 2011 yılına gelindiğinde

Mevduat ve Katılım Bankalarının Finansal Performanslarının Karşılaştırılması

2.971.000 TL ye yükselmiştir. Ortalama toplam aktiflerin ortalama personel sayısına oranında olduğu üzere burada da katılım bankalarının sektör ortalamalarından düşük düzeyde seyrettiği görülmektedir.

4.4.3. Vergi Öncesi Kar (Zarar) / Ortalama Toplam Personel Sayısı Oranı

Verimlilik oranı olarak anılan diğer oran "Vergi Öncesi Kar (Zarar) / Ortalama Toplam Personel Sayısı" oranıdır. Aşağıda yer alan Tablo 19'de 2006-2011 dönemi için elde edilen değerler ve sektör ortalamaları verilmiştir.

Tablo 19: Vergi Öncesi Kar (Zarar) / Ortalama Toplam Personel Sayısı

	Vergi Öncesi Kar (Zarar) / Ortalama Toplam Personel Sayısı (Bin TL)		
	Sektör Ortalaması	Mevduat Bankaları	Katılım Bankaları
2006	101,6	100,6	69,65
2007	114,63	114,03	79,02
2008	93,83	91,1	79,4
2009	138,04	139,36	78,62
2010	144,73	148,24	76,78
2011	130,23	132,07	76,54

Kaynak: Türk Bankacılık Sektörü İnteraktif Aylık Bülteni Aracılığıyla Tarafımızca Oluşturulmuştur

2006-2011 yılları arasında Vergi Öncesi Kar (Zarar) / Ortalama Toplam Personel Sayısı oranına bakıldığında Mevduat bankalarının Katılım bankalarına göre daha fazla kar edildiği görülmektedir. Ancak 2008 yılında 2006 yılına göre mevduata bankalarında bir düşüş görülmekte daha sonra hızlı bir artışla 2010 yılında 148.240 TL ye kadar yükselmektedir. Buna karşın katılım bankalarında 2006 yılında 69.650 TL olan oran 2008 yılına gelindiğinde artış göstererek 79.400 TL ye yükselmiş daha sonra düşme eğilimine girerek 77.540 TL ye gerilemiştir. Oranın, yukarıda verilen ortalama toplam aktifler / ortalama personel sayısı ve toplam mevduat / ortalama toplam personel sayısı oranlarındaki gibi sektör ortalamalarının altında kaldığı görülmektedir. Bu durum, mevduat bankalarında personel sayısına dayalı göstergelerin yeterli miktarda kar üretmediğini göstermektedir.

4.4.4. Toplam Mevduat / Toplam Şube Sayısı Oranı

Verimlilik oranı olarak anılan diğer oran "Toplam Mevduat / Toplam Şube Sayısı" oranıdır. Aşağıda yer alan Tablo 20'de 2006-2011 dönemi için elde edilen değerler ve sektör ortalamaları verilmiştir.

Tablo 20: Toplam Mevduat / Toplam Şube Sayısı

	Toplam Mevduat / Toplam Şube Sayısı (Bin TL)		
	Sektör Ortalaması	Mevduat Bankaları	Katılım Bankaları
2006	42.167,49	42.945,40	30.667,15
2007	46.262,73	47.209,23	33.205,39
2008	51.859,13	53.071,03	35.966,98
2009	54.480,33	55.488,34	42.637,38
2010	63.143,36	63.819,39	56.854,75
2011	67.301,73	68.043,11	60.431,97

Kaynak: Türk Bankacılık Sektörü İnteraktif Aylık Bülteni Aracılığıyla Tarafımızca Oluşturulmuştur

Bu oran, şubelerin mevduat üretme kapasiteleri hakkında bilgi vermektedir. Diğer koşullar sabit kaldığında artan oranlar olumlu karşılanır. Toplam mevduatın toplam şube sayısına oranı incelendiğinde; katılım bankaları mevduat bankalarına oranla daha fazla artış göstermiştir. Mevduat bankalarındaki oran 2006 yılından 2011

yılına gelindiğinde %58.4 lük bir artışla 68.043.000 TL olmuştur. Ancak katılım bankalarında 2006-2011 yılları arasında %97,1 lik artış göstererek 60431.000 TL ye yükseldiği görülmektedir.

4.4.5. Krediler / Toplam Şube Sayısı Oranı

Verimlilik oranı olarak anılan son oran “Krediler / Toplam Şube Sayısı “ oranıdır. Aşağıda yer alan Tablo 21’de 2006-2011 dönemi için elde edilen değerler ve sektör ortalamaları verilmiştir.

Tablo 21: Toplam Krediler / Toplam Şube Sayısı

	Toplam Krediler / Toplam Şube Sayısı (Bin TL)		
	Sektör Ortalaması	Mevduat Bankaları	Katılım Bankaları
2006	31.322,56	30.484,37	29.359,75
2007	38.490,76	37.575,86	35.167,55
2008	43.687,84	42.781,00	37.949,44
2009	43.897,95	42.718,88	40.458,39
2010	55.890,78	54.377,67	55.290,00
2011	67.970,25	66.226,88	62.079,54

Kaynak: Türk Bankacılık Sektörü İnteraktif Aylık Bülteni Aracılığıyla Tarafımızca Oluşturulmuştur

Toplam kredilerin şube sayısına oranı incelendiğinde mevduat bankaları ve katılım bankalarında 2006 ve 2011 yılları arasında benzer bir seyir izlediği görülmektedir. Mevduat bankalarının 2006 yılında 31.322.000.TL olan oranı 2011 yılında kademeli olarak artarak 66.226.000 TL ye yükselmiştir. Katılım bankaları ise yine benzer artış göstererek 2011 yılına gelindiğinde 62.079.000 TL ye yükselerek 2006 yılına göre TL bazında iki katını geçmiştir.

5. SONUÇ

2008 yılında küresel finans piyasalarında yaşanan dalgalanmalar dünya ekonomilerini ve Türk ekonomisini etkilemiş ve bu yılda bankacılık sektörünün karlılığında düşüş yaşanmasına neden olmuştur. Bankacılık sektörünün takipteki alacaklar oranının 2008 yılının son çeyreğinde artması ve bunun sonucunda sorunlu hale gelen krediler için ayrılan karşılıklar, sektörün karlılığını düşürmüştür. Küresel piyasalarda yaşanan dalgalanmaların sona ermesiyle ve Türk ekonomisinde büyümenin tekrar başlamasıyla, bankacılık sektörünün karlılık oranlarının yükselişe geçtiği görülmektedir.

Karlılık ve gider oranlarından net kar (zarar)’ın ortalama toplam aktifler oranında mevduat bankalarındaki gerileme hem daha yavaş hem de zaman zaman dalgalı bir seyir izlemektedir. Bir başka deyişle, 2008-2011 yılları arasında mevduat bankalarının toplam yatırımlar üzerinden sağladıkları karlılık oranları görece katılım bankalarından yüksektir. 2006 ve 2007 yılları arasındaysa katılım bankalarının toplam yatırım karlılığının mevduat bankalarından daha fazla olduğu görülmektedir. Söz konusu dönemde küresel krizin bankacılık sisteminin karlılıkları üzerindeki olumsuz etkisine katılım bankaları daha fazla maruz kalmışlardır. Mevduat bankalarının bankacılık sistemi içindeki ağırlıkları nedeniyle sektör ortalamasına yakın değerler izlediği söylenebilir. Katılım bankalarında 2008 yılına kadar daha yüksek olan özkaynak karlılığı, krizin etkisiyle 2008 yılından itibaren mevduat bankalarının altında seyretmeye başlamış ve 2011 yılında, katılım bankaları % 14.84’lük özkaynak karlılık oranı ile en düşük oranı gerçekleştirmiştir. Ücret, komisyon ve bankacılık hizmetleri gelirlerinin ortalama toplam aktifler oranında katılım bankalarında, ele alınan dönem itibariyle, ücret komisyon ve bankacılık hizmetleri gelirlerinin mevduat bankalarından ve sektör ortalamasından yüksek olduğu gözlemlenmektedir. Bu durum, katılım

bankacılığı sektöründeki daha düşük rekabet düzeyinin bir sonucu olabileceği gibi, gelir çeşitlendirmesi bakımından daha az alternatiflere sahip olmalarından da kaynaklanabilir. Ücret, komisyon ve bankacılık hizmetleri gelirlerinin toplam gelirlere oranındaysa ele alınan dönemde katılım bankalarında mevduat bankalarındaki oranların sektör ortalamalarına göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Likidite oranları arasında yer alan likidite yeterliliği bakımından katılım bankaları mevduat bankalarına göre daha iyi bir düzeydedir. Katılım bankalarında görülen bu yüksek oran, bankacılık sektörünün likidite risklerinin azaltılmasına katkı sağlamaktadır. Toplam kredilerin toplam aktiflere oranı göstergesinde katılım bankalarında toplam aktifler içinde toplam kredilerin daha fazla yer tutması finans sektörünün fonlama fonksiyonu bakımından daha iyi durumda olduklarının göstergesi olarak yorumlanabilir. Toplam mevduatın toplam aktiflere oranındaysa genel olarak katılım bankalarının mevduat toplama işlevinde daha başarılı olduğu görülmektedir.

Risk ve sermaye yeterliliği oranları arasında yer alan yabancı kaynakların toplam özkaynaklara oranında, incelenen dönemde katılım bankaların yabancı kaynaklara nazaran sahip oldukları özkaynak düzeyinin mevduat bankalarına göre daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Bu oran çerçevesinde, katılım bankalarının daha az riskli oldukları söylenebilir. Ayrıca, özkaynağın risk ağırlıklı kalemler toplamı oranında katılım bankalarının mevduat bankalarına göre nispeten daha düşük olduğu anlaşılmaktadır. Bunun temel nedenlerinden birinin, katılım bankalarının sabit getirili varlıklara yatırım yapamıyor olmasından kaynaklandığını söylenebilir.

Verimlilik oranları bakımından, vergi öncesi karın (zararın) ortalama toplam personel sayısına oranı, bu grupta yer alan ortalama toplam aktifler / ortalama personel sayısı ve toplam mevduat / ortalama toplam personel sayısı oranlarındaki gibi sektör ortalamalarının altında kaldığı görülmektedir. Bu durum, ele alınan dönemde mevduat bankalarında personel sayısına dayalı göstergelerin yeterli miktarda kar üretmediğine işaret etmektedir. Toplam Mevduatın toplam şube sayısına oranındaysa, katılım bankaları mevduat bankalarına oranla daha fazla artış gösterdiği belirlenmiştir.

KAYNAKÇA

- Arabacı N., (2007) "Katılım Bankalarının Türkiye'de Bankacılık Sektöründeki Yeri, İşleyişi ve Performans Analizi" Eskişehir Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir
- Aras, O.N. ve Öztürk, M., 2011, "Reel Ekonomiye Katkıları Bakımından Katılım Bankalarının Kullandığı Fonların Analizi" Ekonomi Bilimleri Dergisi, Cilt 3 No:2 (online)
- Akbulak, Y., Kavaklı, E., Tokmak, A.,(2004) Kayıp Yıllar, Türkiye'de 1980'li Yıllardan Bu Yana Kamu Borçlanma Politikaları Ve Bankacılık Sektörüne Etkileri, Beta Ya., No. 1516, 1.B., İstanbul: 2004.
- BDDK, (2012) Türk Bankacılık Sektörü Genel Görünümü Eylül 2012.
- BDDK,(2010) Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu Yıllık Rapor 2010.
- Bulut, H.İ. ve Er, B. (2009), "Katılım Bankacılığında İki Yeni Finansal Teknik Önerisi: Mudaraba-Risk Sermayesi Yatırım Ortaklıkları ve Mudaraba-Risk Sermayesi Yatırım Fonları" Finansal Yenilik ve Açılımlarıyla Katılım Bankaları, Türkiye Katılım Bankaları Birliği Yayını, Editör: Aydın Yabanlı, Erkam Matbaası, İstanbul
- Coşkun, A. (2008) "Katılım Bankalarının Bankacılık Sektöründeki Yeri ve Önemi", İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi
- Dağ, S., (2011) Türkiye'deki Mevduat Ve Katılım Bankalarının Veri Zarflama Yöntemiyle Karşılaştırılması, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Kütahya
- Doğan S., (2008) "Katılım Bankaları ve Ekonomiye Etkileri: Türkiye Örneği" Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş
- Ergan, M. ve Aytakin M. (2000) ,"Özel Finans Kurumları", Eko Vitrin Dergisi, Temmuz
- Güneş, A. (2002) Özel Finans Kurumlarının Performans Açısından Değerlendirilmesi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Malatya
- Karadağ S., (2006) "Türk Bankacılık Sisteminin Verimlilik Açısından Değerlendirilmesi" Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü Bankacılık Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul
- Küçükkoçaoğlu G., (2005) "İslami Bankalar ve İslami Finans Kurumları Çalışma Notları",www.baskent.edu.tr/~gurayk/finpazcuma17.doc, 13.12.2012
- Moin, M.S. (2008) "Performance of Islamic Banking and Conventional Banking in Pakistan: A comparative Study", University of Skövde, Master Degree Project in Finance,
- Özgür, E., (2007) Katılım Bankalarının Finansal Etkinliği Ve Mevduat Bankaları İle Rekabet Edebilirliği, Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi
- Özsoy, İ. (1987) Türkiye'de Özel Finans Kurumları ve İslam Bankacılığı, Timaş Yayınları, İstanbul
- Özsoy, İ. (1997) Özel Finans Kurumları, Asya Finans Yayınları, İstanbul.
- Parlakaya R, Çürük S.A. (2011) Finansal Rasyoların Katılım Bankaları ve Geleneksel Bankalar Arasında Bir Tasnif Aracı Olarak Kullanımı: Türkiye Örneği Ege Akademik Bakış Dergisi cilt :11 Sayı:3 ss.397-405
- Taşkın, F.D., (2011) "Türkiye'de Ticari Bankaların Performansını Etkileyen Faktörler", Ege Akademik Bakış, Cilt:11 Sayı:2 ss.289-298
- TKBB, "2009 Yılı, Global Faizsiz Bankacılık İçin Dönüm Noktası Oldu", Katılım Bankaları 2009, İstanbul: Türkiye Katılım Bankalar Birliği, 2010a, ss.28-32.
- Tunay, K.B. ve Silpar, A.M. (2006) "Türk Ticari Bankacılık Sektöründe Karlılığa Dayalı Performans Analizi-1" Türkiye Bankalar Birliği Araştırma Tebliği Serisi 2006-01, İstanbul
- Türker H. (2010) "İslami Finans Sisteminde Finansal Aracılık: Dünyadaki Gelişmeler ve Sermaye Piyasasının Geliştirilmesi Açısından Türkiye İçin Öneriler", Sermaye Piyasası Kurulu aracılık Faaliyetleri Dairesi Yeterlilik Etüdü, 2010

Yağcılar, G.G. (2011) Türk Bankacılık Sektörünün Rekabet Yapısının Analizi, Bankacılık
Düzenleme ve Denetleme Kurumu Kitap No:10, Ankara
http://www.tkbb.org.tr/index.php?option=com_glossary&func=display&letter=M&Itemid=409&catid=53&page=1 Erişim: 14.01.2013
<http://ebulten.bddk.org.tr/AylikBulten/Basit.aspx> Erişim : 10.12.2012